

Spis treści

Przedmowa	13	Wielkość efektu	45
Najważniejsze zmiany w podręczniku DSM-5	16	Metaanaliza	45
Podziękowania	18	Korelacje a związek przyczynowy	45
O autorach	20	Strategie retrospektywne i prospektywne	46
Rozdział 1		Manipulowanie zmiennymi: metoda	
Psychologia zaburzeń w zarysie	23	eksperymentalna w psychologii zaburzeń	47
Co rozumiemy pod pojęciem anormalności?	25	Badanie skuteczności terapii	48
DSM-5 i definicja zaburzenia psychicznego	29	Eksperymenty jednostkowe	49
Dlaczego potrzebna jest klasyfikacja zaburzeń		Doświadczenia na zwierzętach	50
psychicznych?	29		
Na czym polegają wady systemu klasyfikacji?	30	Rozdział 2	
Jak można zmniejszyć uprzedzenia względem		Historyczne i współczesne poglądy	
osób chorych psychicznie?	31	na temat zaburzonego zachowania	55
Jak kultura wpływa na sposób postrzegania		Historyczne poglądy na temat zaburzonych	
anormalności?	32	zachowań	55
Zaburzenia specyficzne kulturowo	33	Demonologia, bogowie i magia	56
Jak częste są zaburzenia psychiczne?	35	Koncepcje medyczne Hipokratesa	56
Rozpowszechnienie i zapadalność	35	Wczesne filozoficzne koncepcje świadomości	58
Wskaźnik rozpowszechnienia zaburzeń		Poglądy późniejszych myślicieli greckich	
psychicznych	35	i rzymskich	58
Leczenie	37	Poglądy na zaburzenia psychiczne w starożytnych	
Specjaliści w zakresie zdrowia psychicznego	37	Chinach	59
Modele badawcze w psychologii zaburzeń	38	Poglądy na zaburzenia psychiczne	
Źródła informacji	39	w średniowieczu	60
Studium przypadku	39	W kierunku podejść humanitarnych	62
Dane samoopisowe	39	Odrodzenie się podejścia naukowego	
Obserwacja	40	w Europie	62
Formułowanie i testowanie hipotez	41	Powstanie pierwszych przytułków	
Dobór próby i uogólnianie	42	dla obłąkanych	63
Trafność wewnętrzna i zewnętrzna	42	Reforma humanitarna	64
Grupy spełniające kryterium (badane) i grupy		Dziewiętnastowieczne poglądy na temat	
porównawcze (kontrolne)	43	przyczyn i metod leczenia zaburzeń	
Schematy badawcze	44	psychicznych	68
Analizowanie świata takim, jaki jest: korelacyjne		Zmiana podejścia do zdrowia psychicznego	
schematy badawcze	44	na początku XX wieku	69
Pomiar korelacji	44	Szpitalna opieka psychiatryczna w XX wieku	69
Istotność statystyczna	45	Rozwój współczesnych poglądów na zaburzone	
		zachowanie	72

Odkrycia biologiczne: ustalenie związku między mózgiem a zaburzeniem psychicznym	72	Zmiany społeczne i wywołana przez nie niepewność	137
Opracowanie systemu klasyfikacji	73	Stresory miejskie: przemoc i bezdomność	137
Ustalenie psychologicznych podstaw zaburzeń psychicznych	74	Wpływ perspektywy społeczno-kulturowej	138
Ewolucja badań psychologicznych: psychologia eksperymentalna	78		
Rozdział 3		Rozdział 4	
Przyczyny zaburzeń i poglądy na zaburzenia psychiczne	85	Ocena kliniczna i diagnoza	143
Przyczyny i czynniki ryzyka wystąpienia zaburzonych zachowań	85	Podstawowe elementy oceny	144
Przyczyny konieczne, wystarczające i dodatkowe	86	Relacja między oceną a diagnozą	144
Sprzężenie zwrotne i dwukierunkowość wpływów a zaburzone zachowania	87	Zbieranie informacji na temat kontekstu społecznego i zachowania klienta	144
Modele podatność – stres	88	Ocena wrażliwa na kontekst kulturowy	145
Koncepcje pomagające zrozumieć przyczyny zaburzeń psychicznych	91	Wpływ teoretycznej orientacji klinicysty	146
Perspektywa biologiczna i biologiczne czynniki sprawcze	92	Rzetelność, trafność i standaryzacja	147
Zaburzenia równowagi neuroprzekazników i hormonów	92	Zaufanie i porozumienie między klinicystą a klientem	148
Podatność genetyczna	95	Ocena stanu zdrowia fizycznego	148
Temperament	101	Ogólne badanie fizykalne	148
Dysfunkcje mózgu i plastyczność nerwowa	102	Badanie neurologiczne	149
Wpływ perspektywy biologicznej	103	Badanie neuropsychologiczne	151
Perspektywa psychologiczna	104	Ocena psychospołeczna	153
Perspektywa psychodynamiczna	105	Wywiad	153
Perspektywa behawioralna	112	Kliniczna obserwacja zachowania	154
Perspektywa poznawczo-behawioralna	115	Testy psychologiczne	155
Konsekwencje przyjęcia konkretnej perspektywy	119	Integracja danych z oceny	168
Psychologiczne czynniki sprawcze	120	Kwestie etyczne dotyczące oceny	168
Doświadczenie deprywacji lub traumy na wczesnym etapie życia	121	Klasyfikacja zaburzonych zachowań	169
Niewłaściwe style sprawowania opieki rodzicielskiej	124	Różne modele klasyfikacji	170
Konflikt małżeński i rozwód	127	Formalna klasyfikacja diagnostyczna zaburzeń psychicznych	171
Zaburzone relacje z rówieśnikami	129		
Perspektywa społeczno-kulturowa	131	Rozdział 5	
Odkrywanie czynników społeczno-kulturowych dzięki badaniom międzykulturowym	132	Stres a zdrowie fizyczne i psychiczne	177
Kultura a nadmierna i niedostateczna kontrola zachowań	133	Czym jest stres?	178
Społeczno-kulturowe czynniki sprawcze	135	Stres i DSM	179
Niski status społeczno-ekonomiczny i bezrobocie	135	Czynniki predysponujące do stresu	179
Uprzedzenia i dyskryminacja na tle rasowym, płciowym i etnicznym	136	Charakterystyka stresorów (bodźców wywołujących stres)	180
		Dokonywanie pomiaru stresu	181
		Odporność psychiczna	181
		Stres i reakcja na stres	182
		Biologiczne koszty stresu	183
		Związek między ciałem i umysłem	184
		Jak działa układ immunologiczny	184
		Stres, depresja i układ immunologiczny	186
		Stres a zdrowie fizyczne	187
		Choroby układu krążenia	188
		Nadciśnienie tętnicze	189
		Choroba niedokrwienna serca	190
		Czynniki ryzyka i przyczyny chorób układu krążeniowego	190

Leczenie chorób fizycznych związanych ze stresem ..	194	Rozpowszechnienie, wiek wystąpienia	
Interwencje biologiczne	194	pierwszych objawów i różnice między płciami ...	237
Interwencje psychologiczne	195	Współwystępowanie z innymi zaburzeniami	237
Stres a zdrowie psychiczne	196	Czas pojawienia się pierwszego ataku paniki	238
Zaburzenie adaptacyjne	196	Biologiczne czynniki sprawcze	238
Zaburzenie adaptacyjne spowodowane		Psychologiczne czynniki sprawcze	240
brakiem pracy	197	Leczenie	244
Zaburzenie stresowe pourazowe	197	Zaburzenie lękowe uogólnione	246
Ostre zaburzenie stresowe (ostra reakcja		Rozpowszechnienie, wiek wystąpienia	
na stres)	200	pierwszych objawów i różnice między płciami ...	248
Opis kliniczny	200	Współwystępowanie z innymi zaburzeniami	248
Rozpowszechnienie PTSD w populacji	201	Psychologiczne czynniki sprawcze	249
Wskaźniki występowania PTSD w następstwie		Biologiczne czynniki sprawcze	251
doświadczeń traumatycznych (urazu)	201	Leczenie	252
Czynniki sprawcze zaburzenia stresowego		Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne i zaburzenia	
pourazowego	206	pokrewne	253
Indywidualne czynniki ryzyka	206	Zaburzenie obsesyjno-kompulsyjne	253
Czynniki biologiczne	207	Rozpowszechnienie, wiek wystąpienia	
Czynniki społeczno-kulturowe	208	pierwszych objawów i różnice między płciami ...	256
Długofalowe skutki stresu pourazowego	209	Współwystępowanie z innymi zaburzeniami	257
Leczenie zaburzeń stresowych oraz		Psychologiczne czynniki sprawcze	257
zapobieganie im	209	Biologiczne czynniki sprawcze	259
Zapobieganie	209	Leczenie	261
Leczenie	211	Dysmorfobia	263
Wyzwania w badaniach ofiar katastrof	214	Zbieractwo patologiczne	267
Uraz i zdrowie fizyczne	214	Trichotillomania	268
Rozdział 6		Perspektywa kulturowa	368
Napady paniki, lęk, obsesje i powiązane		Kulturowe różnice dotyczące źródeł niepokoju ...	269
z nimi zaburzenia	217	<i>Taijin kyofusho</i>	269
Lęk i strach jako wzorce reakcji	219	Rozdział 7	
Strach	219	Zaburzenia nastroju i samobójstwo	273
Lęk	219	Zaburzenia nastroju: przegląd	274
Zaburzenia lękowe i ich cechy wspólne	220	Typy zaburzeń nastroju	274
Fobie specyficzne	221	Rozpowszechnienie zaburzeń nastroju	276
Rozpowszechnienie, wiek wystąpienia		Zaburzenia afektywne jednobiegunowe	
pierwszych objawów i różnice między płciami ...	223	(zaburzenia depresyjne)	277
Psychologiczne czynniki sprawcze	223	Inne formy depresji	277
Biologiczne czynniki sprawcze	226	Zaburzenie dystymiczne (uporczywe	
Leczenie	227	zaburzenie depresyjne)	279
Fobie społeczne	228	Większe zaburzenie depresyjne (duża depresja,	
Rozpowszechnienie, wiek wystąpienia		epizod depresji)	281
pierwszych objawów i różnice między płciami ...	229	Czynniki sprawcze zaburzeń afektywnych	
Psychologiczne czynniki sprawcze	230	jednobiegunowych	285
Poznawcze czynniki sprawcze	232	Biologiczne czynniki sprawcze	285
Biologiczne czynniki sprawcze	232	Psychologiczne czynniki sprawcze	291
Leczenie	232	Zaburzenie afektywne dwubiegunowe	
Zaburzenie paniczne i agorafobia	234	(choroba afektywna dwubiegunowa) i zaburzenia	
Zaburzenie paniczne	234	pokrewne	305
Agorafobia	235	Zaburzenie cyklotymiczne	305

Zaburzenie afektywne dwubiegunowe typu I i II	306	Odróżnianie zaburzenia somatyzacyjnego, bólowego i konwersyjnego od symulacji i zaburzenia pozorowanego	346
Czynniki sprawcze zaburzeń afektywnych dwubiegunowych	310	Zaburzenia dysocjacyjne	348
Biologiczne czynniki sprawcze	310	Zaburzenie depersonalizacyjne/derealizacyjne ..	349
Psychologiczne czynniki sprawcze	312	Amnezja dysocjacyjna i fuga dysocjacyjna	351
Czynniki społeczno-kulturowe a zaburzenia afektywne jednobiegunowe i dwubiegunowe	313	Dysocjacyjne zaburzenie tożsamości	354
Międzykulturowe różnice w objawach depresji ..	313	Czynniki społeczno-kulturowe w zaburzeniach dysocjacyjnych	363
Międzykulturowe różnice w rozpowszechnieniu	314	Leczenie zaburzeń dysocjacyjnych i jego efekty ..	364
Różnice demograficzne w Stanach Zjednoczonych	315		
Leczenie i jego efekty	316	Rozdział 9	
Leczenie farmakologiczne	316	Zaburzenia odżywiania i otyłość	369
Alternatywne terapie biologiczne	318	Kliniczne aspekty zaburzeń odżywiania	370
Psychoterapia	319	<i>Anorexia nervosa</i> (jadłowstręt psychiczny)	370
Samobójstwo: obraz kliniczny i przyczyny	322	<i>Bulimia nervosa</i> (żarłoczność psychiczna)	373
Kto usiłuje popełnić, a kto popełnia samobójstwo?	323	Zaburzenie z napadami objadania się	374
Samobójstwa wśród dzieci	324	Wiek wystąpienia pierwszych objawów i różnice pomiędzy płciami	376
Samobójstwa wśród młodzieży i młodych dorosłych	324	Rozpowszechnienie zaburzeń odżywiania	377
Znane czynniki ryzyka samobójstw wśród młodzieży	324	Komplikacje medyczne związane z zaburzeniami odżywiania	378
Inne psychospołeczne czynniki związane z samobójstwem	325	Przebieg i skutki	379
Biologiczne czynniki sprawcze	326	Przenikanie się i zmienność diagnoz	380
Czynniki społeczno-kulturowe	327	Współwystępowanie zaburzeń odżywiania z innymi formami psychopatologii	381
Ambiwalencja samobójcza	328	Zaburzenia odżywiania w różnych kulturach	382
Informowanie o zamiarze samobójstwa	329	Czynniki ryzyka i czynniki sprawcze w zaburzeniach odżywiania	383
Listy pożegnalne	329	Czynniki biologiczne	384
Zapobieganie samobójstwom i rodzaje interwencji ..	329	Czynniki społeczno-kulturowe	386
Leczenie zaburzeń psychicznych	330	Oddziaływania rodzinne	387
Interwencja kryzysowa	330	Indywidualne czynniki ryzyka	388
Szczególna troska o grupy wysokiego ryzyka i inne środki zaradcze	330	Leczenie zaburzeń odżywiania	391
		Leczenie anoreksji	391
		Leczenie bulimii	393
		Leczenie zaburzenia z napadami objadania się ...	395
		Otyłość	395
		Problemy zdrowotne	396
		Definicja i rozpowszechnienie	396
		Stygmatyzacja związana z wagą	397
		Otyłość a DSM	397
		Czynniki ryzyka i czynniki sprawcze otyłości	398
		Rola genów	398
		Hormony a regulacja łaknienia i wagi	398
		Oddziaływania społeczno-kulturowe	399
		Oddziaływania rodzinne	400
		Stres i jedzenie dla poprawy nastroju	401
		Drogi prowadzące do otyłości	402
		Leczenie otyłości	402
		Zmiana trybu życia	403
Rozdział 8			
Zaburzenia z objawami somatycznymi i zaburzenia dysocjacyjne	335		
Zaburzenia z objawami somatycznymi i zaburzenia pokrewne	335		
Zaburzenie pod postacią somatyczną	336		
Hipocondria	337		
Zaburzenie somatyzacyjne	339		
Zaburzenie bólowe	341		
Zaburzenie konwersyjne (zaburzenie z czynnościowymi objawami typu neurologicznego)	342		

Leczenie farmakologiczne	403
Zabieg bariatryczny	404
Zapobieganie otyłości	405
Rozdział 10	
Zaburzenia osobowości	409
Cechy kliniczne zaburzeń osobowości	409
Trudności w prowadzeniu badań nad zaburzeniami osobowości	412
Trudności w diagnozowaniu zaburzeń osobowości	412
Trudności w badaniu przyczyn zaburzeń osobowości	415
Zaburzenia osobowości z wiązki A	416
Paranoiczne zaburzenie osobowości	416
Schizoidalne zaburzenie osobowości	418
Schizotypowe zaburzenie osobowości	419
Zaburzenia osobowości z wiązki B	421
Histrioniczne zaburzenie osobowości	421
Narcystyczne zaburzenie osobowości	423
Antyspołeczne zaburzenie osobowości	425
Zaburzenie osobowości typu borderline (graniczne)	425
Zaburzenia osobowości z wiązki C	430
Unikowe zaburzenie osobowości (osobowość unikająca)	430
Zależne zaburzenie osobowości (osobowość zależna)	432
Obsesyjno-kompulsyjne zaburzenie osobowości	433
Ogólne społeczno-kulturowe czynniki sprawcze zaburzeń osobowości	435
Leczenie zaburzeń osobowości i jego efekty	436
Adaptacja technik terapeutycznych do konkretnych zaburzeń osobowości	436
Leczenie zaburzenia osobowości typu borderline	437
Leczenie innych zaburzeń osobowości	438
Antyspołeczne zaburzenie osobowości i psychopatia	439
Psychopatia a antyspołeczne zaburzenie osobowości	439
Dwa wymiary psychopatii	440
Obraz kliniczny psychopatii i antyspołecznego zaburzenia osobowości	441
Czynniki sprawcze psychopatii i osobowości antyspołecznej	444
Rozwojowa koncepcja psychopatii i osobowości antyspołecznej	448
Leczenie psychopatii i osobowości antyspołecznej oraz jego efekty	451

Rozdział 11	
Zaburzenia związane z substancjami psychoaktywnymi	457
Zaburzenia związane z alkoholem	458
Rozpowszechnienie, współwystępowanie i demograficzne aspekty nadużywania alkoholu i uzależnienia od niego	459
Obraz kliniczny zaburzeń związanych z używaniem alkoholu	461
Biologiczne czynniki sprawcze nadużywania alkoholu i uzależnienia od niego	465
Psychospołeczne czynniki sprawcze nadużywania alkoholu i uzależnienia od niego	468
Społeczno-kulturowe czynniki sprawcze	473
Leczenie zaburzeń spowodowanych alkoholem ..	473
Nadużywanie narkotyków i uzależnienie od nich	479
Opium i jego pochodne (narkotyki)	480
Kokaina i amfetaminy (stymulanty)	484
Metamfetamina	487
Barbiturany (środki uspokajające)	488
Substancje halucynogenne: LSD i pochodne	489
Ecstasy	490
Marihuana	491
Substancje stymulujące: kofeina i nikotyna	494
Hazard patologiczny	496

Rozdział 12	
Odmienności, dysfunkcje i zaburzenia seksualne	501
Wpływ czynników społeczno-kulturowych na praktyki i standardy seksualne	502
Przykład 1: teoria degeneracji i teoria wstrzemięźliwości	503
Przykład 2: rytualna homoseksualność na Melanezji	504
Przykład 3: homoseksualność a amerykańska psychiatria	504
Parafilie i dysforia płciowa	507
Parafilie	507
Dysforia płciowa	516
Wykorzystywanie seksualne	521
Wykorzystywanie seksualne w dzieciństwie	521
Pedofilia	524
Kazirodztwo	526
Gwałt	527
Leczenie przestępców seksualnych i problem recydywy	531
Dysfunkcje seksualne	534
Dysfunkcje seksualne mężczyzn	538
Dysfunkcje seksualne kobiet	541

Rozdział 13**Schizofrenia i inne zaburzenia**

psychotyczne	549
Schizofrenia	550
Pochodzenie terminu „schizofrenia”	550
Epidemiologia	550
Obraz kliniczny	552
Urojenia	553
Halucynacje	554
Dezorganizacja mowy i zachowania	554
Objawy pozytywne i negatywne	556
Podtypy schizofrenii	557
Inne zaburzenia psychotyczne	557
Czynniki ryzyka i czynniki sprawcze	559
Czynniki genetyczne	560
Czynniki prenatalne	566
Geny i środowisko w schizofrenii	567
– podsumowanie	567
Perspektywa neurorozwojowa	568
Nieprawidłowości w budowie i funkcjonowaniu mózgu	571
Czynniki psychospołeczne i kulturowe	580
Model podatność – stres w odniesieniu do schizofrenii	585
Leczenie i jego efekty	586
Efekty kliniczne	586
Leczenie farmakologiczne	587
Terapie psychospołeczne	589

Rozdział 14**Zaburzenia neuropoznawcze**

Uszkodzenia mózgu u dorosłych	596
Kliniczne oznaki uszkodzenia mózgu	596
Uszkodzenia rozproszone i ogniskowe	598
Zaburzenia neuropoznawcze a objawy psychopatologiczne	600
Majaczenie	601
Obraz kliniczny	601
Leczenie i jego efekty	602
Większe zaburzenie neuropoznawcze (otępienie)	603
Choroba Parkinsona	604
Choroba (pląsawica) Huntingtona	604
Choroba Alzheimera	605
Zaburzenie neuropoznawcze spowodowane zakażeniem HIV	614
Naczyniowe zaburzenie neuropoznawcze	615
Zaburzenie amnestyczne	615
Zaburzenia związane z urazem głowy	617
Obraz kliniczny	617
Leczenie i jego efekty	620

Rozdział 15**Zaburzenia wieku dziecięcego****i młodzieńczego (zaburzenia**

neurorozwojowe)	625
Zachowania nieprzystosowane w różnych okresach życia	626
Różne obrazy kliniczne	627
Szczególna podatność psychologiczna młodszych dzieci	627
Klasyfikacja zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji	627
Najczęstsze zaburzenia wieku dziecięcego	628
Zaburzenie z deficytem uwagi i nadaktywnością	628
Zaburzenia niszczycielskie, kontroli impulsów i zachowania	633
Lęk i depresja u dzieci i młodzieży	637
Zaburzenia lękowe wieku dziecięcego i młodzieńczego	637
Depresja i zaburzenie afektywne dwubiegunowe u dzieci	641
Zaburzenia wydalania (zanieczyszczanie się kałem, moczenie się), sennowłóctwo i tiki	645
Moczenie się niespowodowane stanem ogólnomedycznym	646
Zanieczyszczanie się kałem	647
Sennowłóctwo	647
Tiki	648
Zaburzenia neurorozwojowe	649
Zaburzenia należące do spektrum autyzmu	649
Specyficzne zaburzenia uczenia się	655
Przyczyny zaburzeń uczenia się	656
Leczenie i jego efekty	657
Niepełnosprawność intelektualna	657
Stopnie niepełnosprawności intelektualnej	658
Czynniki sprawcze niepełnosprawności intelektualnej	660
Niepełnosprawność intelektualna o podłożu organicznym	661
Planowanie lepszych programów pomocy dla dzieci i młodzieży	666
Specyficzne czynniki związane z leczeniem dzieci i młodzieży	666
Terapia rodzinna jako metoda pomocy dziecku ..	670
Programy na rzecz dzieci	670

Rozdział 16**Terapia**

Przegląd terapii	675
Dlaczego ludzie zgłaszają się na terapię?	676
Kto świadczy usługi psychoterapeutyczne?	677

Relacja terapeutyczna	678
Miara sukcesu psychoterapii	679
Obiektywizacja i ilościowa ocena zmian	680
Czy zmiany zachodzą mimo wszystko?	681
Czy terapia może szkodzić?	681
Jakie modele terapeutyczne należy stosować	682
Terapia oparta na danych naukowych	682
Farmakoterapia czy psychoterapia?	683
Terapie łączone	684
Terapie psycho społeczne	685
Terapia behawioralna	685
Terapia poznawcza i poznawczo-behawioralna ..	688
Terapie humanistyczno-doświadczeniowe	691
Terapie psychodynamiczne	694
Poradnictwo dla par i terapia rodzinna	698
Ekлекtyzm i integracja	699
Perspektywa społeczno-kulturowa	700
Wartości społeczne a psychoterapia	700
Psychoterapia a różnorodność kulturowa	701
Biologiczne metody leczenia	702
Leki przeciwpsychotyczne	702
Leki przeciwdepresyjne	703
Leki przeciwłękowe	706
Lit i inne leki stabilizujące nastrój	707
Terapia elektrowstrząsowa	709
Neurochirurgia	711

Rozdział 17

Współczesne problemy i kwestie prawne w psychologii zaburzeń psychicznych	717
Poglądy na profilaktykę	718
Działania ogólne	719

Działania wybiórcze	720
Działania ze wskazania	723
Szpitalne leczenie psychiatryczne w dzisiejszych czasach	723
Szpital psychiatryczny jako społeczność terapeutyczna	724
Opieka po chorobie	725
Deinstytucjonalizacja	726
Kontrowersyjne kwestie prawne a osoby chore psychicznie	728
Przymusowe leczenie	728
Ocena potencjalnego zagrożenia	730
Linia obrony odwołująca się do niepoczytalności oskarżonego	734
Zdolność do uczestnictwa w procesie	738
Czy skazani z problemami psychicznymi po odbyciu kary trafiają ponownie do więzienia?	739
Polityka zdrowotna w dziedzinie zdrowia psychicznego	740
Polityka zdrowotna w dziedzinie zdrowia psychicznego w Stanach Zjednoczonych	740
Międzynarodowe działania na rzecz zdrowia psychicznego	743
Przyszłe wyzwania	744
Potrzeba planowania	744
Indywidualny wkład	745

Słownik najważniejszych terminów	751
Bibliografia	769
Indeks osobowy	876
Indeks rzeczowy	906